

Bruxelles, 11. srpnja 2023.
(OR. en)

11132/1/23
REV 1

ECOFIN 658
UEM 192
SOC 484
EMPL 335
COMPET 679
ENV 758
EDUC 271
RECH 303
ENER 394
JAI 904
GENDER 135
ANTIDISCRIM 129
JEUN 173
SAN 410

NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Br. preth. dok.:	11132/23
Br. dok. Kom.:	COM(2023) 603 final
Predmet:	PREPORUKA VIJEĆA o Nacionalnom programu reformi Češke za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Češke za 2023.

Za delegacije se u prilogu nalazi navedeni nacrt preporuke Vijeća, o kojem su raspravljali Vijeće i Europsko vijeće na temelju prijedloga Komisije COM(2023) 603 final.

PREPORUKA VIJEĆA

od ...

o Nacionalnom programu reformi Češke za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Češke za 2023.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika¹, a posebno njezin članak 9. stavak 2.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža², a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

¹ SL L 209, 2.8.1997., str. 1.

² SL L 306, 23.11.2011., str. 25.

budući da:

- (1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća³ kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam”) stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i uključivom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja kojima se potiče rast, posebno reformi i ulaganja u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava. Maksimalni financijski doprinos po državi članici u okviru Mehanizma ažuriran je 30. lipnja 2022., u skladu s člankom 11. stavkom 2. Uredbe (EU) 2021/241.

³ Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

- (2) Komisija je 22. studenoga 2022. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2023., čime je označen početak europskog semestra 2023. za koordinaciju ekonomskih politika. Europsko vijeće potvrdilo je 23. ožujka 2023. prioritete Godišnjeg pregleda održivog rasta za 2023., koji se temelje na četirima dimenzijama konkurentne održivosti. Komisija je 22. studenoga 2022. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2023., u kojem je utvrđeno da je Češka jedna od država članica koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama i za koju je potrebno detaljno preispitivanje. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2023., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 16. svibnja 2023. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja⁴, a 13. ožujka 2023. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.
- (3) Iako gospodarstva Unije pokazuju iznimnu otpornost, geopolitički kontekst i dalje ima negativan utjecaj. Čvrsto stojeći uz Ukrajinu, Unija je svoj program gospodarske i socijalne politike usmjerila na smanjivanje negativnih posljedica energetske šokova na ranjiva kućanstva i poduzeća u kratkoročnom razdoblju te na nastavak rada na zelenoj i digitalnoj tranziciji, potpori održivom i uključivom rastu, očuvanju makroekonomske stabilnosti i povećanju otpornosti u srednjoročnom razdoblju. U velikoj je mjeri usmjerena i na povećanje konkurentnosti i produktivnosti Unije.

⁴ Preporuka Vijeća od 16. svibnja 2023. o ekonomskoj politici europodručja (SL C 180, 23.5.2023., str. 1).

- (4) Komisija je 1. veljače 2023. objavila komunikaciju naslovljenu „Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija” („Industrijski plan u okviru zelenog plana”). Cilj Industrijskog plana u okviru zelenog plana povećanje je konkurentnosti industrije Unije s nultom neto stopom emisija i podupiranje brzog prelaska na klimatsku neutralnost. Njime se dopunjuju postojeći napori u okviru europskog zelenog plana i plana REPowerEU. Njegov je cilj također omogućiti poticajnije okruženje za povećanje Unijinih proizvodnih kapaciteta za tehnologije i proizvode s nultom neto stopom emisija koji su potrebni za ostvarenje Unijinih ambicioznih klimatskih ciljeva te osigurati pristup relevantnim kritičnim sirovinama, među ostalim diversifikacijom nabave, primjerenim iskorištavanjem geoloških resursa u državama članicama i maksimalnim povećanjem recikliranja sirovina. Industrijski plan u okviru zelenog plana temelji se na četiri stupa: predvidljivom i pojednostavnjenom regulatornom okruženju, bržem pristupu financijskim sredstvima, unapređenju vještina i otvorenoj trgovini za otporne lance opskrbe. U cilju rada na regulatornom okviru za poticanje rasta Komisija je 16. ožujka 2023. objavila dodatnu komunikaciju naslovljenu „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”, koja se temelji na devet pokretača konkurentnosti koji se međusobno dopunjuju. U njoj se utvrđuju prioriteti politike koji se odnose na aktivno osiguravanje strukturnih poboljšanja, dobro usmjerena ulaganja i regulatorne mjere za dugoročnu konkurentnost Unije i njezinih država članica. Preporuke navedene u nastavku doprinose ostvarenju tih prioriteta.
- (5) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2023. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer se planovi odnose na sve relevantne preporuke ili na znatan dio relevantnih preporuka za pojedinu zemlju izdanih posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020. i 2022. i dalje su jednako relevantne za planove za oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.

- (6) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća⁵ („Uredba o planu REPowerEU”) donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. To će doprinijeti energetskej sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, dok će se istodobno povećavati uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapaciteti za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Uredbom o planu REPowerEU državama članicama omogućuje se da u svoje nacionalne planove za oporavak i otpornost dodaju novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirale ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU. Tim reformama i ulaganjima doprinijet će se i povećanju konkurentnosti industrije Unije s nultom neto stopom emisija, kako je navedeno u Industrijskom planu u okviru zelenog plana, i provedbi preporuka za pojedinu zemlju koje se odnose na energetiku i upućene su državama članicama 2022. i, ako je primjenjivo, 2023. Uredbom o planu REPowerEU uvodi se nova kategorija bespovratne financijske potpore koja se državama članicama stavlja na raspolaganje za financiranje novih reformi i ulaganja u energetici u okviru njihovih planova za oporavak i otpornost.

⁵ Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavlja o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uređaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1.).

- (7) Komisija je 8. ožujka 2023. donijela Komunikaciju o smjernicama za fiskalnu politiku u 2024. („Komunikacija od 8. ožujka 2023.“). Cilj joj je državama članicama pomoći u pripremi programa stabilnosti i konvergencije i tako poboljšati koordinaciju politika. Komisija je podsjetila da će se opća klauzula o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu deaktivirati krajem 2023. U razdoblju 2023. – 2024. pozvala je na provedbu fiskalnih politika kojima se osigurava srednjoročna održivost duga i održivo povećava potencijalni rast te je pozvala države članice da u svojim programima stabilnosti i konvergencije za 2023. navedu kako će svojim fiskalnim planovima osigurati usklađenost s referentnom vrijednosti od 3 % bruto domaćeg proizvoda (BDP) utvrđenu Ugovorom te osigurati uvjerljivo i kontinuirano smanjenje duga ili zadržavanje duga na razboritim razinama u srednjoročnom razdoblju. Komisija je države članice pozvala i da postupno ukinu nacionalne fiskalne mjere uvedene za zaštitu kućanstava i poduzeća od naglog porasta cijena energije, počevši od najmanje ciljanih mjera. Navela je da bi, bude li mjere potpore trebalo produljiti zbog novih pritisaka na cijene energije, države članice takve mjere trebale bolje usmjeriti na ranjiva kućanstva i poduzeća. Komisija je navela da bi fiskalne preporuke bile kvantificirane i diferencirane. Nadalje, kao što je predloženo u njezinoj Komunikaciji od 9. studenoga 2022. o smjernicama za reformu okvira gospodarskog upravljanja EU-a, fiskalne preporuke izradile bi se na temelju neto primarnih rashoda. Preporučila je da sve države članice nastave štititi ulaganja koja financira država i osiguraju djelotvorno korištenje sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije, posebno za potrebe ciljeva zelene i digitalne tranzicije i otpornosti. Komisija je navela da će Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2024. na temelju podataka o realizaciji za 2023., u skladu s postojećim pravnim odredbama.

- (8) Komisija je 26. travnja 2023. predstavila zakonodavne prijedloge za provedbu opsežne reforme Unijinih pravila gospodarskog upravljanja. Glavni je cilj tih prijedloga ojačati održivost javnog duga i reformama i ulaganjima promicati održiv i uključiv rast u svim državama članicama. Komisija svojim prijedlozima želi unaprijediti nacionalnu odgovornost, pojednostavniti okvir i pozornost u većoj mjeri usmjeriti na srednjoročno razdoblje, u kombinaciji s djelotvornom i koherentnijom provedbom. U skladu sa zaključcima Vijeća od 14. ožujka 2023. o smjernicama za reformu okvira gospodarskog upravljanja EU-a cilj je da se zakonodavni rad dovrši 2023.
- (9) Češka je 1. lipnja 2021. Komisiji dostavila svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 8. rujna 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Češke⁶. Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, u kojoj se navodi da je Češka u zadovoljavajućoj mjeri ostvarila relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti nije poništeno.

⁶ ST 11047/2021 INIT, ST 11047/2021 ADD 1, ST 11047/2021 ADD 1 COR 1.

- (10) Češka je 13. travnja 2023. dostavila svoj Nacionalni program reformi za 2023., a 28. travnja 2023. svoj Program konvergencije za 2023., u skladu s člankom 8. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1466/97. Zbog njihove uzajamne povezanosti ta su dva programa ocijenjena zajedno. U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2023. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Češke o napretku ostvarenom u provedbi plana za oporavak i otpornost.
- (11) Komisija je 24. svibnja 2023. objavila Izvješće za Češku za 2023. U njemu je ocijenjen napredak Češke u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2022. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Češke. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Češke u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

(12) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Češku u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011 i objavila rezultate 24. svibnja 2023. Komisija je zaključila da u Češkoj ne postoje makroekonomske neravnoteže. Osobito, slabosti se odnose na cjenovnu konkurentnost i cijene stambenih nekretnina, no vjerojatno će u budućnosti biti ograničene jer je dug kućanstava ograničen, a očekuje se da će se inflacija usporiti znatno brže od prosjeka Unije. Nagli porast cijena energije snažno je pogodio gospodarstvo i inflacija se brzo povećala. Slaba fiskalna politika od pandemije bolesti COVID-19 doprinijela je i ubrzanju inflacije. Iako su ukupni cjenovni pritisci i dalje povećani, predviđa se da će se cjenovna konkurentnost djelomično oporaviti zbog pada cijena energije, a nema neposrednih vanjskih izazova za održivost. Očekuje se da će inflacija usporiti znatno brže od prosjeka Unije. Međutim, ako se inflacija nastavi, moglo bi doći do određenih rizika za konkurentnost Češke. Nedavno pogoršanje tekućeg računa zahtijeva pomno daljnje praćenje. Posljednjih se godina potražnja za stambenim nekretninama znatno povećala, potaknuta niskim kamatnim stopama, visokim rastom prihoda i slabijim makrobonitetnim mjerama, dok je ponuda stambenih nekretnina zaostala. Cijene stambenih nekretnina znatno su rasle tijekom pandemije, ali su se sredinom 2022. počele smanjivati zbog viših kamatnih stopa i strožih uvjeta kreditiranja. Međutim, čini se da su rizici od znatne korekcije cijena stambenih nekretnina niski, dug kućanstava je ograničen, a bankarski sektor stabilan. No trajno ograničen odgovor u pogledu ponude u srednjoročnom razdoblju ipak bi i dalje doveo do rasta cijena. Za obuzdavanje inflacije potrebni su kontinuirani naponi. Brzo smanjenje inflacije zahtijeva snažno usporavanje rasta potražnje, što se pak može postići dovoljno strogom monetarnom i fiskalnom politikom.

- (13) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat, deficit opće države u Češkoj se smanjio s 5,1 % BDP-a u 2021. na 3,6 % BDP-a u 2022., dok je dug opće države porastao s 42,0 % BDP-a krajem 2021. na 44,1 % BDP-a krajem 2022. Komisija je 24. svibnja 2023. objavila izvješće na temelju članka 126. stavka 3. Ugovora. U tom se izvješću razmatra proračunsko stanje Češke jer je njezin deficit opće države 2022. premašio referentnu vrijednost od 3 % BDP-a utvrđenu Ugovorom. U izvješću je zaključeno da kriterij deficita nije ispunjen. U skladu s Komunikacijom od 8. ožujka 2023. Komisija nije predložila pokretanje novih postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2023. Komisija je zatim navela da će Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2024. na temelju podataka o realizaciji za 2023. Češka bi to trebala uzeti u obzir pri izvršenju svojeg proračuna za 2023. i pripremi svojeg proračuna za 2024.
- (14) Na saldo opće države utjecale su mjere fiskalne politike poduzete radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. U 2022. te su mjere fiskalne politike koje su utjecale na smanjenje prihoda uključivale smanjenje trošarina na benzin i dizel, ukidanje cestovnog poreza za poduzeća i smanjenje dodatne naknade za energiju iz obnovljivih izvora koju plaćaju krajnji korisnici, dok su mjere fiskalne politike koje su utjecale na povećanje rashoda uključivale paušalni doprinos za račune za energiju („štedna tarifa”), potporu poduzećima koja su pogođena visokim cijenama energije i jednokratnu naknadu za djecu. Komisija procjenjuje da je u 2022. neto proračunski trošak tih mjera iznosio 0,7 % BDP-a. Na saldo opće države utjecao je i proračunski trošak pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine, procijenjen na 0,3 % BDP-a 2022. Istodobno je procijenjeni trošak privremenih hitnih mjera uvedenih zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 pao s 2,0 % BDP-a u 2021. na 0,1 % BDP-a u 2022.
- (15) Vijeće je 18. lipnja 2021. preporučilo Češkoj⁷ da u 2022. zadrži poticajan smjer fiskalne politike, uključujući poticaj iz Mehanizma, te očuva ulaganja koja financira država.

⁷ Preporuka Vijeća od 18. lipnja 2021. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Češke za 2021. (SL C 304, 29.7.2021., str. 10.).

- (16) Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike⁸ bio je u 2022. uglavnom neutralan, na $-0,1$ % BDP-a, što je u skladu s Preporukom Vijeća. Češka je u skladu s preporukom Vijeća nastavila pružati potporu oporavku, među ostalim ulaganjima koja su financirana sredstvima iz Mehanizma. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije iznosili su $1,1$ % BDP-a u 2022. ($1,1$ % BDP-a u 2021.). Ulaganja koja financira država imala su neutralan učinak na smjer fiskalne politike⁹. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao kontrakcijski učinak od $0,3$ postotnih bodova na smjer fiskalne politike. Češka je stoga u dovoljnoj mjeri zadržala pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država. Češka je stoga, u skladu s Preporukom Vijeća, očuvala ulaganja koja financira država.
- (17) Makroekonomski scenarij na kojem se temelje proračunske projekcije u Programu konvergencije za 2023. u skladu je s Komisijinom proljetnom prognozom 2023. Vlada predviđa da će se realni BDP povećati za $0,1$ % u 2023. i za $3,0$ % u 2024. Za usporedbu, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se pozitivan rast realnog BDP-a od $0,2$ % u 2023. i $2,6$ % u 2024.

⁸ Smjer fiskalne politike mjeri se kao promjena primarnih rashoda (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda), isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19, ali uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratna sredstva) iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije, u odnosu na srednjoročni potencijalni rast. Za više detalja vidjeti okvir 1 u tablicama s fiskalnim statističkim podacima.

⁹ Učinak ostalih kapitalnih rashoda koje financira država bio je ekspanzivan i iznosio je $0,4$ postotna boda BDP-a, a bio je među ostalim potaknut plaćanjima Češkoj pošti za pružanje univerzalnih poštanskih usluga u razdoblju 2018. – 2022.

- (18) Vlada u Programu konvergencije za 2023. očekuje da će se deficit opće države u 2023. smanjiti na 3,5 % BDP-a. Neznatno smanjenje u 2023. uglavnom odražava veće rashode kao što su subvencije povezane s mjerama energetske potpore ili veće bruto investicije u fiksni kapital, koje se kompenziraju manjim rastom ostalih stavki rashoda i većim prihodima iz Unijinih fondova. Prema Programu konvergencije za 2023. očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u smanjiti s 44,1 % BDP-a krajem 2022. na 43,5 % BDP-a krajem 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni deficit od 3,6 % BDP-a za 2023. To je u skladu s deficitom predviđenim u Programu konvergencije za 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se manji udio duga opće države u BDP-u, od 42,9 % krajem 2023. Razlika je posljedica predviđenog većeg rasta nominalnog BDP-a.

(19) Očekuje se da će na saldo opće države u 2023. i dalje utjecati mjere poduzete radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. Te mjere obuhvaćaju produljene mjere iz 2022. (osobito smanjenje dodatne naknade za energiju iz obnovljivih izvora koju plaćaju krajnji korisnici i smanjenje trošarina na dizel) i nove mjere kao što su gornja granica cijena električne energije i plina te potpora u sektoru grijanja. Trošak tih mjera djelomično se kompenzira porezima na neočekivanu dobit dobavljača energije, odnosno pristojbom koju proizvođači električne energije plaćaju za prihode iznad određene razine cijena i porezom na neočekivanu dobit za poduzeća koja se bave proizvodnjom i prodajom električne energije i plina, fosilnim rudarstvom, gorivima i petrokemijskim proizvodima. Uzimajući u obzir te prihode, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. neto proračunski trošak tih mjera potpore iznositi 1,3 % BDP-a¹⁰. Čini se da većina mjera u 2023. nije usmjerena na najranjivija kućanstva i poduzeća i da ne šalju jasan cjenovni signal da se smanji potražnja za energijom i poveća energetska učinkovitost. Stoga se u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. procjenjuje da će iznos ciljanih mjera potpore koji treba uzeti u obzir pri ocjeni usklađenosti s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022.¹¹ iznositi 0,1 % BDP-a u 2023. (u usporedbi s 0,2 % BDP-a u 2022.). Procjenjuje se da će se proračunski trošak pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine smanjiti za 0,1 postotni bod BDP-a u odnosu na 2022.

¹⁰ Taj iznos predstavlja razinu godišnjih proračunskih troškova tih mjera, uključujući tekuće prihode i rashode te, prema potrebi, mjere za kapitalne rashode.

¹¹ Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Češke za 2022. i davanje mišljenja Vijeća o Programu konvergencije Češke za 2022. (SL C 334, 1.9.2022., str. 19.).

- (20) U svojoj Preporuci od 12. srpnja 2022. Vijeće je preporučilo da Češka poduzme mjere čiji je cilj osigurati da rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bude u skladu s općim neutralnim smjerom politike¹², uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije i osobama koje bježe iz Ukrajine. Češka bi se trebala pripremiti za prilagodbu postojeće potrošnje u skladu s razvojem situacije. Češkoj je bilo preporučeno i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetske sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije.
- (21) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. smjer fiskalne politike biti kontrakcijski (+1,4 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. To je u skladu s uglavnom neutralnim smjerom fiskalne politike u 2022. (-0,1 % BDP-a). Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) u 2023. imati kontrakcijski učinak od 1,2 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjeni trošak ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,1 % BDP-a. To uključuje i niže troškove pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (za 0,1 % BDP-a). Ukupno gledajući, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu je s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije u 2023. iznositi 1,6 % BDP-a, a da će ulaganja koja financira država imati kontrakcijski učinak na smjer fiskalne politike od 0,5 postotnih bodova¹³. Stoga Češka planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije te se ne predviđa da će očuvati ulaganja koja financira država. Planira financirati javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetske sigurnost, kao što su poboljšanje energetske učinkovitosti javnih zgrada ili ulaganja u željeznice i digitalne usluge, koja se financiraju iz Mehanizma i drugih fondova Unije.

¹² Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2023. procjenjuje se da će srednjoročni (prosječni desetogodišnji) potencijalni rast proizvodnje Češke, koji se koristi za mjerenje smjera fiskalne politike, iznositi 13,3 % u nominalnom smislu.

¹³ Predviđa se da će učinak ostalih kapitalnih rashoda koje financira država biti kontrakcijski i iznositi 0,1 postotni bod BDP-a.

- (22) Prema Programu konvergencije za 2023. očekuje se da će se deficit opće države u 2024. smanjiti na 2,9 % BDP-a. Smanjenje u 2024. uglavnom je posljedica postupnog ukidanja mjera energetske potpore, što dovodi do nižih subvencija i manjeg rasta socijalnih plaćanja u usporedbi s rastom nominalnog BDP-a. Prema Programu konvergencije za 2023. očekuje se da će se krajem 2024. udio duga opće države u BDP-u povećati na 44,0 %. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni deficit od 3,0 % BDP-a u 2024. To je uglavnom u skladu s deficitom predviđenim u Programu konvergencije za 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se manji udio duga opće države u BDP-u, od 43,1 % krajem 2024.
- (23) U Programu konvergencije za 2023. predviđa se postupno ukidanje većine mjera energetske potpore u 2024. Komisija trenutačno procjenjuje da će u 2024. neto trošak tih mjera potpore iznositi 0,0 % BDP-a, u odnosu na 1,3 % BDP-a u 2023. Te se procjene temelje na pretpostavci da neće biti novih povećanja cijene energije.

- (24) U Uredbi (EZ) br. 1466/97 poziva se na godišnje poboljšanje strukturnog proračunskog salda prema srednjoročnom proračunskom cilju, s 0,5 % BDP-a kao mjerilom¹⁴. S obzirom na fiskalnu održivost i potrebu za smanjenjem deficita na razinu ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđenu Ugovorom, Komisija smatra da bi za 2024. bilo primjereno poboljšanje strukturnog salda od najmanje 0,5 % BDP-a. Kako bi se postiglo to poboljšanje, i u skladu s metodologijom Komisije, rast neto primarnih rashoda koje financira država¹⁵ ne bi u 2024. smio biti veći od 6,0 %, što se navodi i u ovoj Preporuci. To će doprinijeti i smanjenju temeljne inflacije, koja je znatno iznad prosjeka Unije i koja bi, ako se nastavi, mogla dovesti do gubitaka konkurentnosti. Istodobno bi trebalo postupno ukinuti preostale mjere energetske potpore (koje Komisija trenutačno procjenjuje na 1,3 % BDP-a u 2023.), ako to dopuštaju kretanja energetskog tržišta i počevši od mjera koje su najmanje ciljane, a s time povezane uštede trebalo bi iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Prema Komisijinim procjenama to bi dovelo do rasta neto primarnih rashoda ispod preporučene maksimalne stope rasta za 2024.
- (25) Uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se rast neto primarnih rashoda koje financira država od 3,0 % u 2024., što je niže od preporučene stope rasta.
- (26) Prema Programu konvergencije za 2023. očekuje se da će se državna ulaganja smanjiti s 4,9 % BDP-a u 2023. na 4,4 % BDP-a u 2024. Manja ulaganja rezultat su manjih ulaganja koja financira država i ulaganja koja se financiraju sredstvima Unije koja nisu iz Mehanizma.

¹⁴ Člankom 5. Uredbe (EZ) br. 1466/97 također se zahtijeva prilagodba za više od 0,5 % BDP-a za države članice čija razina duga prelazi 60 % BDP-a ili koje imaju znatne rizike u pogledu održivosti sveukupnog duga.

¹⁵ Neto primarni rashodi definiraju se kao rashodi koje financira država bez diskrecijskih mjera na strani prihoda i isključujući rashode za kamate i rashode za cikličnu nezaposlenost.

- (27) U Programu konvergencije za 2023. navedeni su srednjoročni fiskalni ciljevi do 2026. Prema Programu konvergencije za 2023. očekuje se da će se deficit opće države postupno smanjiti na 2,4 % BDP-a u 2025. te na 2,2 % do 2026. Stoga se planira da će se deficit opće države u 2024. smanjiti ispod 3 % BDP-a. Prema Programu konvergencije za 2023. očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u povećati s 44,0 % BDP-a krajem 2024. na 45,0 % BDP-a do kraja 2026.
- (28) Češka se suočava s rizicima za fiskalnu održivost u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju. Niz fiskalnih mjera s trajnim učinkom poduzetih u posljednje tri godine, koje uključuju smanjenje osnovice poreza na dohodak i nekoliko indeksacija rashoda za socijalno osiguranje iznad zakonom propisanog minimuma, doveli su do pogoršanja strukturnog salda. Zbog povećanja troškova povezanih sa starenjem stanovništva dolazi do dodatnog pritiska na fiskalnu održivost u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju. Očekuje se da će predviđeno udvostručenje udjela ovisnosti starijih osoba¹⁶ i ograničavanje dobi za umirovljenje nakon 2030. dovesti do povećanja rashoda za mirovine s 8,8 % BDP-a u 2030. na 11,4 % BDP-a do 2050. Osim toga, predviđa se da će se do 2070. zbog starenja stanovništva javna potrošnja za zdravstvenu zaštitu povećati za 0,9 postotnih bodova, a za dugotrajnu skrb 1,7 postotnih bodova BDP-a. Moguće mjere za dugoročno rješavanje pitanja fiskalne održivosti uključuju prilagodbu dobi za umirovljenje u skladu s povećanjem očekivanog životnog vijeka, pružanje poticaja za povećanje stopa sudjelovanja starijih osoba na tržištu rada, ograničavanje prijevremenog umirovljenja, prilagodbu stopa indeksacije mirovina i povećanje ponude radne snage kako bi se osiguralo povećanje prihoda za mirovinski sustav.

¹⁶ Prema Izvješću Komisije o starenju stanovništva za 2021. iz svibnja 2021.

- (29) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Provedba plana za oporavak i otpornost Češke u tijeku je, no moglo bi doći do kašnjenja. Češka je podnijela jedan zahtjev za plaćanje ukupne vrijednosti otprilike 928 milijuna EUR, za ostvarenih 37 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti iz plana za oporavak i otpornost. Kako bi se osigurala pravodobna provedba plana, potrebna su daljnja poboljšanja administrativnih kapaciteta i određivanje prioriteta ključnih reformi i ulaganja. Očekuje se da će se plan revidirati 2023., uz dopune kako bi se obuhvatilo novo poglavlje o planu REPowerEU i uzelo u obzir povećanje bespovratne potpore. U skladu s člankom 14. stavkom 6. Uredbe (EU) 2021/241 Češka je 30. ožujka 2023. obavijestila o namjeri da iz Mehanizma zatraži dodatnu potporu u obliku zajma u iznosu do 11 milijardi EUR. Brzo uključivanje novog poglavlja o planu REPowerEU u plan za oporavak i otpornost omogućit će financiranje dodatnih reformi i ulaganja za potporu strateškim ciljevima Češke u području energetike i zelene tranzicije. Sustavno i učinkovito uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera i drugih relevantnih dionika i dalje je važno za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost, kao i drugih ekonomskih politika i politika zapošljavanja izvan okvira tog plana, kako bi se osigurala opća odgovornost za cjelokupni program politike.
- (30) Komisija je sve programske dokumente kohezijske politike Češke odobrila u 2022. Brza provedba programâ kohezijske politike, uz komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, iznimno je važna za ostvarenje zelene i digitalne tranzicije, povećanje gospodarske i socijalne otpornosti te uravnotežen teritorijalni razvoj u Češkoj.
- (31) Osim gospodarskih i socijalnih izazova obuhvaćenih planom za oporavak i otpornost i programima kohezijske politike, Češka se suočava s brojnim dodatnim izazovima koji se odnose na stanovanje, energetska politiku i zelenu tranziciju.

(32) Cjenovna pristupačnost stanovanja u Češkoj u posljednjih je pet godina među najnižima u Uniji, pri čemu postoje velike razlike među regijama. Visok rast cijena stambenih nekretnina otežao je kupnju nekretnina skupinama sa srednjim dohotkom. To je doprinijelo potražnji za iznajmljenim nekretninama, koje su zbog toga postale cjenovno manje pristupačne. Nadalje, mali fond socijalnih stanova ne može zadovoljiti potražnju svih kućanstava s niskim prihodima i ranjivih kućanstava (2020. činio je 0,4 % ukupnog stambenog fonda u odnosu na prosječno 7 – 8 % u Uniji¹⁷), a postojeće naknade za stanovanje nedovoljno su iskorištene, djelomično zbog administrativnog opterećenja, stigme i nedovoljne informiranosti. Zbog toga je broj obitelji kojima je potreban smještaj posljednjih godina u porastu, što podrazumijeva povećanje troškova za javni proračun i sustav zdravstvene skrbi. Pandemija bolesti COVID-19 i priljev osoba koje bježe iz Ukrajine dodatno su pogoršali te postojeće izazove. Financiranje u okviru kohezijske politike i dalje je važan izvor za pilot-projekte i ulaganja u socijalno stanovanje, čime se doprinosi socijalnoj zaštiti i uključenosti. Međutim, za znatno poboljšanje situacije potrebni su drugi izvori financiranja. Češkoj nedostaje zakonodavstvo i sveobuhvatan okvir za socijalno stanovanje, zbog čega je teško koordinirati fragmentirane stambene politike i definirati nadležnosti među nacionalnim i regionalnim tijelima. Stabilno i održivo financiranje iz nacionalnih izvora, zajedno s donošenjem poticaja za stanovanje na najam ili u zadrugama, doprinijelo bi većoj ponudi cjenovno pristupačnog stanovanja te osiguralo kontinuitet i povećanje tih napora. Učinkovita koordinacija bila bi ključna za povećanje stambene ponude, obnovu i preuređenje postojećih stambenih jedinica te upotrebu praznih stambenih objekata.

¹⁷ Baza podataka Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) cjenovno pristupačnom stanovanju, <http://oe.cd/ahd>.

- (33) Od početka ruske invazije na Ukrajinu Češka je odgovorila na veliku ovisnost o uvozu fosilnih goriva iz Rusije diversifikacijom opskrbe plinom. Na primjer, Češka je s potpune ovisnosti o ruskom plinu pretežno prešla na diversificiranu opskrbu plinom iz Norveške i uvoz ukapljenog prirodnog plina. Međutim, u zemlji nije zabilježeno smanjenje potrošnje fosilnih goriva, zbog čega je izložena visokom riziku od poremećaja u opskrbi i naglog porasta cijena, s velikim negativnim učincima na kućanstva i industriju. U Češkoj je od kolovoza 2022. do ožujka 2023. potrošnja prirodnog plina smanjena za 17 % u odnosu na prosječnu potrošnju plina u istom razdoblju u proteklih pet godina, što je više od ciljnog smanjenja od 15 %. Češka bi mogla nastaviti privremeno smanjivati potražnju za plinom do 31. ožujka 2024. u skladu s Uredbom Vijeća (EU) 2022/1369¹⁸.
- (34) Uvođenje energije iz obnovljivih izvora u Češkoj otežano je uglavnom zbog regulatornih ograničenja, postupaka izdavanja dozvola i ograničenog kapaciteta distribucijske mreže. Češka je napredovala u rješavanju niza regulatornih izazova kao što su ukidanje potrebe za dozvolom za proizvodnju električne energije i građevinskom dozvolom za manje fotonaponske sustave (do 50 kWp), kao i donošenje regulatornih izmjena radi lakše instalacije. Međutim, potrebni su dodatni napor za osnaživanje energetske zajednice i potrošača vlastite energije iz obnovljivih izvora, uvođenje jedinstvene kontaktne točke za obnovljive izvore energije i uvođenje glavnih područja za uvođenje obnovljivih izvora energije poticanjem širenja mreže, fleksibilnosti elektroenergetskog sustava (kao što je upravljanje potražnjom ili skladištenje) te postavljanjem malih sustava i pametnih mjerila. Regulatorne reforme u pogledu mreža trebale bi biti popraćene ulaganjima u širenje kapaciteta mreže, poticanjem fleksibilnosti i uvođenjem obnovljivih izvora energije. Nadalje, Češka ima snažan industrijski potencijal za proizvodnju zelenih tehnologija i mogla bi potaknuti ulaganja u razvoj i povećanje broja klimatski prihvatljivih rješenja i rješenja za dekarbonizaciju kako bi se do 2050. postigla nulta neto stopa emisija.

¹⁸ Uredba Vijeća (EU) 2022/1369 od 5. kolovoza 2022. o koordiniranim mjerama za smanjenje potražnje za plinom (SL L 206, 8.8.2022., str. 1.).

- (35) Porast cijena energije uzrokovan ruskim agresivnim ratom protiv Ukrajine ukazao je na potrebu za poboljšanjem energetske učinkovitosti češkog fonda zgrada i rješavanjem energetske siromaštva. Češka je odgovorila pokretanjem programâ za stambene zgrade i pružanjem pomoći starijim osobama i kućanstvima s niskim prihodima. Međutim, potrebno je uložiti više napora kako bi se energetska učinkovitost poboljšala i postala dostupnija. To je moguće ostvariti olakšavanjem administrativnog pristupa subvencijama za kućanstva i industriju, među ostalim izgradnjom kapaciteta i vještina u javnim tijelima. Potrebne su i informativne kampanje i posebne savjetodavne usluge na razini cijele zemlje kako bi se osiguralo da je stanovništvo svjesno potreba i koristi povezanih sa smanjenjem potrošnje energije te kako bi se osobama i industriji olakšao pristup subvencijama. Nadalje, Češka mora ubrzati usavršavanje i prekvalifikaciju radnika kojima trenutačno nedostaju vještine potrebne za obnovu zgrada.
- (36) Smanjenje izloženosti Češke fosilnim gorivima može se postići i prelaskom na željeznicu s nultim emisijama i druge oblike mobilnosti s nultim emisijama. Međutim, uvođenje vozila s nultim emisijama i napredne infrastrukture za punjenje i opskrbu gorivom velikog kapaciteta sporo napreduje. S regulatorne strane, revizija nacionalnog akcijskog plana za čistu mobilnost i povezane regulatorne promjene trebale bi biti početna točka za osiguravanje povoljnih uvjeta i uklanjanje prepreka prelasku na mobilnost s nultom stopom emisija.

- (37) Manjak radne snage i vještina u sektorima i zanimanjima koji su važni za zelenu tranziciju, uključujući proizvodnju te uvođenje i održavanje tehnologija s nultom neto stopom emisija, stvara prepreke prelasku na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija. Visokokvalitetni sustavi obrazovanja i osposobljavanja prilagođeni promjenjivim potrebama tržišta rada i ciljane mjere usavršavanja i prekvalifikacije bitni su za smanjenje nedostatka vještina te promicanje uključivanja na tržište rada i preraspodjele radne snage. Da bi se oslobodio neiskorišteni potencijal ponude radne snage, te mjere trebaju biti dostupne, posebno pojedincima te u sektorima i regijama na koje će zelena tranzicija najviše utjecati. U Češkoj je 2022. zabilježen nedostatak radne snage za sedam zanimanja za koja su potrebne posebne vještine povezane sa zelenom tranzicijom (na primjer vodoinstalateri, monterci cjevovoda, električari i elektromehaničari)¹⁹.
- (38) Uzimajući u obzir Komisijinu ocjenu, Vijeće je ispitalo Program konvergencije za 2023. i njegovo je mišljenje²⁰ navedeno u preporuci br. 1.,

¹⁹ Na temelju izvješća Europske mreže službi za zapošljavanje (EURES) za 2023. o manjku i višku radne snage za 2022. koje je pripremila Europsko nadzorno tijelo za rad, tj. podataka koje su dostavili nacionalni koordinacijski uredi EURES-a. Zahtjevi u pogledu vještina i znanja temelje se na europskoj taksonomiji vještina, kompetencija i zanimanja (ESCO) o vještinama za zelenu tranziciju. Primjeri se analiziraju na temelju udjela vještina ESCO-a za zelenu tranziciju u relevantnim sektorima. Podaci nisu usporedivi među zemljama i obuhvaćaju širok raspon sektora.

²⁰ U skladu s člankom 9. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1466/97.

PREPORUČUJE da Češka u 2023. i 2024. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. U 2023. i 2024. što prije postupno ukinuti hitne mjere energetske potpore koje su na snazi i ostvarene uštede iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne nove mjere potpore ili njihov nastavak, osigurati da takve mjere potpore budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, fiskalno pristupačne te da očuvaju poticaje za smanjenje potrošnje energije.

Osigurati razboritu fiskalnu politiku, posebno ograničavanjem nominalnog povećanja neto primarnih rashoda koje financira država u 2024. na najviše 6,0 %²¹.

Očuvati javna ulaganja koja financira država i osigurati učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma i sredstava iz drugih fondova Unije, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije.

U razdoblju nakon 2024. nastaviti provoditi srednjoročnu fiskalnu strategiju postupne i održive konsolidacije, u kombinaciji s ulaganjima i reformama koji potiču veći održivi rast, s ciljem postizanja razboritih srednjoročnih fiskalnih pozicija.

Poduzeti mjere za osiguravanje dugoročne fiskalne održivosti javnih financija, uključujući održivost mirovinskog sustava.

2. Ubrzati provedbu plana za oporavak i otpornost, među ostalim osiguravanjem odgovarajućih administrativnih kapaciteta, te brzo finalizirati njegovu dopunu, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, kako bi ga se što prije počelo provoditi. Nastaviti brzu provedbu programâ kohezijske politike uz blisku komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost.
3. Ojačati pružanje socijalnog i cjenovno pristupačnog stanovanja, među ostalim donošenjem posebnog zakonodavnog okvira, poboljšanjem koordinacije među različitim javnim tijelima te poticanjem izgradnje novih stambenih jedinica i preuređenja postojećih.

²¹ Procjenjuje se da to odgovara godišnjem poboljšanju strukturnog proračunskog salda od najmanje 0,5 % BDP-a za 2024., kako je opisano u uvodnoj izjavi 24.

4. Smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima. Povećati uvođenje obnovljivih izvora energije dodatnim ulaganjima u elektroenergetske mreže i izravno uvođenje kapaciteta za obnovljive izvore energije. Pojednostavniti postupke izdavanja dozvola za obnovljive izvore energije i pripremiti mrežu za pristup obnovljivim izvorima energije putem dodatnih reformi, uklanjanja ograničenja za male obnovljive izvore energije i uspostave jedinstvene kontaktne točke, poticanja fleksibilnosti mreže i stvaranja povoljnih uvjeta za energetske zajednice. Povećati energetske učinkovitost sustava centraliziranog grijanja i fonda zgrada poticanjem temeljite obnove i obnovljivih izvora topline, olakšavanjem administrativnog pristupa subvencijama za kućanstva i industriju te izgradnjom kapaciteta i poboljšanjem vještina u javnim tijelima. Promicati uvođenje vozila s nulnim emisijama i povećati dostupnost infrastrukture za punjenje i opskrbu velikog kapaciteta novim reformama kako bi se stvorili uvjeti za uvođenje vozila i infrastrukture te uklonile postojeće prepreke. Pojačati napore na razini politika usmjerene na pružanje i stjecanje vještina i kompetencija potrebnih za zelenu tranziciju.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće

Predsjednik/Predsjednica